

Matthæum 5. ca. vbi dixit Apostolis: Vos estis sal terræ, &c. vbi latius explicuimus. Marci verò 9. cap. pro fide, seu dilectione capitur, cùm dicitur: Habetis in vobis sal. Lucas verò pro verbo domini, & apto ad docendū sermone, quasi diceret: Si Dei sermo prauis corrumpatur doctrinis, neque vtilis erit prædicatori, & multo minus auditori. Vide Matth. 5. & Mar. 9.

CAPVT DECIMVM QVINTVM.

Ex parabola centesimæ ouis inuentæ, & drachmæ decimæ, & filij prodigi reuertentis, concludit Christus peccantiam fructum contra Pharisæos murmurantes, cur ipse frequentaret peccatores, & discumbere cum illis.

†Mat. 9. b
Mar. 2. d. **E**rant autem appropinquantibus ei publicani & peccatores, ut audirent illum. † Et murmurabant Pharisæi & scribæ, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.

Quia Christus regnum Dei promittebat peccantibus, appropinquabāt ad eum publicani, exercentes publica munia Imperatoris, tributa, vectigalia, & huiusmodi principum redditus: & peccatores, qui minora exercebant officia, vt cambia, vsuras, & huius: quæ omnia scribæ & Pharisæi abhorrebant, tanquam peccata publica, & ideo Christum abominabilem censebant, qui vt plurimum diuertebat ad illos, vt eos è peccatis suis retraheret, propter quos præcipuè missus fuerat, vt ipse superior dixit: Non veni vocare iustos, sed peccatores ad peccantiam.

†Matth. 18. b. *Et ait ad illos parabolam istam, dicens: † Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdidit unam ex illis, non dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam? Et cum inuenit eam, imponit in humeros suos, gaudens, & veniens domum, conuocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam quæ perierat. † Dico vobis, quòd ita gaudium erit in celo super uno peccatore peccantiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent peccantia.*

†50. dist.
Quia sanctitas sua.
†6. q. 7. ca.
peccantiam.
tem.

Quam

Quàm grati Deo, modò ad bonam frugem sese recipiât peccatores, docet tribus sequētibus parabolis Christus: quanquam illi & prædicatoribus omnibus Evangelicis curæ esse debeant. Ab hoc autè loco vsq; ad hûc dico vobis: Vide Matth. 18. Quod verò ait: ita gaudium erit in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis: caue propterea intelligas magis à Christo peccatorem vnum pœnitentē, quàm nonaginta nouem iustos diligi, & magis gaudere, pro vno pœnitente, quàm si nonaginta nouem pœniterent: nam vnâ Mariâ plus omnibus peccatoribus pœnitentibus dilexit: Sed consueto modo intelligendum est, quo amplius exultare solemus de rebus aliquibus, quanto desperatiores fuerūt, ac maiori in periculo: quòd ob reipeditâ inuentionem specialis quædam ac noua exultatio sese in nobis exerit.

Aut quæ mulier habēs drachmas decem, si perdidit drachmam vnâ, nōne accendit lucernam, & euertit domū, & querit diligenter, donec inueniat eam? Et cū inuenierit, conuocat amicas & vicinas, dicens: Congratula rini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita, dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente.

Similis est ratio de muliere quæ ex drachmis decem perditâ vnâ omni studio & diligētia perquirit, & accensa lucerna totam domū euertit, siue euertit, pro quo Græcè est ἀπαύω, euertit, vbi facilis est mutatio r in t. Inuēta autem drachma ad congratulandū sibi vicinas inuitat. Vult autem ijs parabolis Christus, quòd si tanto studio res perditas etiam minimi valoris perquirunt mortales, nihil mirum sit, si factor ipse & omnium cōditor ad saluandos peccatores omnes ad sui imaginem factos & similitudinē, multo studio recuperare studet, & seruare. Hinc est, quòd per parabolas superiores docuit vitare ocium, arrogantiam, nimiam circa terrena occupationem, & earum perpetuis prælationem: nunc spem veniæ promittens, pœnitentiæ demonstrat fructum. Ideo tres nobis proponit parabolas, pastoris, mulieris, & patris. Pastor, CHRISTVS perditam venit quæsiturus ouem ex
singul-

singulari misericordia, quam inuentam super humeros ad caulas reuehit. Mulier, Ecclesia quasi mater requirit, nullis laboribus parcit, vt drachmam, scilicet animam rationalem ad numerum denarium reuocet. Pater, Deus redeuntem filiū suscipit & vestit, ac sibi reconciliat, & recipit post pœnitentiam. Est autem drachma idem quod denarius, valens tres solidos cum dimidio. Quod autem hic dicit Christus, quod est gaudium angelis in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente, manifestū hinc est, quod sanctis in cœlo pœnitentię nostrę innotescūt, & consequenter orationes nostrę. Quod maximè nota propter eos qui dicūt frustrā sanctos à nobis orari, quod illos preces nostrę lateant. Non enim simpliciter angelis dixit, ne custodes hominum intelligeres, scilicet angelos, sed angelis in cœlo, & alijs beatis in cœlo.

Ait autem: Homo quidam habuit duos filios: & dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substantiæ quæ me contingit. Et diuisit illis substantiam. Et non post multos dies congregatis omnibus, adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Et postquam omnia consummasset, facta est fames valida in regione illa: & ipse cepit egere. Et abiit, & adhaesit vni ciuium regionis illius, & misit illum in villam suam, vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabāt, & nemo illi dabat. Ipse autem reuersus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant pambus, ego autē hic fame pereor? Surgam, & ibo ad patrem meum, et dicam ei: Pater, peccauit in cœlum & coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad patrem suum.

Parabola hæc ad literam nota est, tantū si qua est in re grammatica difficultas, replicemus, deinde rationem parabolę aperiāmus. Vbi ergo ait: Da mihi portionem substantiæ quę me cōtingit, Græcè, δός μοι τήν ἰσθάνον μου, Id est, da mihi attinentem ad me partem bonorū, siue facultatum, aut substantiæ, & vt bene vertit intepres, quæ me contingit, melius quā Erasmus, quæ ad me redit. Nam contingendi verbo cum accusa-

tuo vitur Vlpianus, dicens: Si cūm alium contingeret locatio, id est, ad alium attineret. Caius datiuo iunxit, dicens: Pars precij contingens alicui, id est, pertinens ad aliquem. Vide locos in Caio & Vlpiano.

Cūm autem adhuc longè esset, vidit illum pater ipseus, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collū eius, & osculatus est eum. Dixitq; ei filius. Pater peccavi in cæli & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos: Citò proferte stolam primā, & induite illum, & date annulum in manum eius, & calceamentum in pedes eius: & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus & epulemur, quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est. Et cœperunt epulari.

Quod autem ait: proferte stolam primam. Stola vestis est genus vsque ad talos demissæ. Annotat autem Budæus, non de qualibet esse dictum, sed certam quandam & eximiam intelligi, propter duplicationem articuli, τὴν πρώτην τὴν πρώτην. Similiter quoque cūm ait: vitulum saginatum, non de quouis vitulo intelligi, sed de certo quodam ad genialiter epulandum saginato: quia semper duplicatur articulus, τὸν μόσχον τὸν διατυρόν, id est, vitulū illum saginatum. Similiter vbi epulemur & epulari, Græcè est, ἐπιφαίνομαι, quod significat latari. Interpres modum latandi expressit, qui sit genialiter epulando, lætior quem potuit excogitare modo, etiam cum symphonia, choris & organis, substantiæ deperditæ, & peccatorum immemor, absque vlllo patris improprio: cui vix si millem reperias patrem inter homines.

Erat autem filius eius senior in agro, & cūm veniret & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & chorum: et vocauit unum de seruis, & interrogauit quid hæc essent. Isq; dixit illi: Frater venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illum recepit. Indignatus est autem, & nolebat introire. Pater ergo illius egressus, cœpit rogare illū. At ille respondens dixit patri suo: Ecce, tot annis seruiui tibi, & nunquam mandatum tuum præterui, & nunquam dedisti mihi hædum, ut cum amicis meis epularer: sed postquam

quam filius tuus hic, qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt, epulari autem oportebat, † quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est.

† 23. q. 7.
capite.

Quemadmodum.

Duo huius patris filij, iusti sunt & peccatores, firmi in fide & imbecilles: quorum Deus pater est. Ex illis adolescentior & infirmior eximi volens à cura paterna, attinentem ad se portionem substantiæ dari sibi postulat, arbitrio suo, non paterno consilio diuidendam. Portio autem substantiæ quæ ad nos attinet, beneficentia tamen paterna, naturalia dona Dei sunt, & gratuita. Huiusmodi prudentia, sagacitas, ingenij facilitas, gratiæ item ac virtutes. Pater autem diuisit utrique, substantiam, quando bona illa utrique vtenda permittit, sinens eos in arbitrij sui potestate. Adolescentior autem & infirmior proprijs virtutibus confidens, neque patris consilio incumbens, peregrè ac longè à patre suo in longinquam peccati regionem, quod longè nos à Deo diuidit. Profectus autem dissipauit ibi omnem substantiam suã luxuriosè viuendo, quia & gratuita dona per peccatum perdidit, & naturalia per vitam perditam ac luxuriosam longè imminuit: uti voluptuosis sæpe contingit, apud quos de moribus vltima fit quæstio. Tunc fames in regione illa oritur, quia uti homo totum se peccatis dedit, nõ potest non esse gratia ac verbi Dei (quod solum animã pascit) ingens penuria, iuxta illud Amos 8. ✠ Emittam famem in terram, nõ famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum domini. Itaque consumptis facultatibus, adhæret vni cuius regionis illius, id est, dæmoni, qui cuius est regionis peccati. Ab eo autem mittitur ille ad pascendos porcos, hoc est, immundos spiritus sibi subditos, qui nulla alia re delectantur magis ac pascuntur, quàm peccatorum impudica & luxuriosa conuersatione. In hac autem miseria cum dies aliquot degisset, porcorum siliquis vescens, id est, inanibus & sordidis delicijs sese volutans, tandem se reuersus, libero innixus arbitrio, præsentisq; suæ miseriæ magnitudinem ex statu mercenariorum, patrisque sui reputans, proponit à peccato surgere ac desistere, &

cum

✠ Amos.
8. d.

cum omni humilitate ac sui abiectione misericordiam à peccato postulare: quam ita petitam non modò obtinet, sed & vestem illam primam induitur, id est, ad gratiã & charitatem, vnde exciderat, redit: & annulo ad manum, id est, fide, bonorumque operum virtutibus insignitur: & calceamentis illi pedes muniuntur, quando ad ambulandum in via domini bonis studiosisque affectionibus accingitur. Nam per manus opera, per pedes affectione solet intelligere scriptura. Porro recuperati perditii filij tanta fuit patris lætitia, vt vitulum saginatum, Christum scilicet occidi mandauit: cum ✠ pro nobis omnibus tra didit illum, & occisum, fide manducari per confidentiã ✠ Rom. 8. f. in passione eius: qui plerunq; etiam à reuersis filijs sacramentaliter in Eucharistia manducatur. In summa adolescentior hic prodigus filius, infirmi peccatoris typum gerit, qui Dei iugum excutiens, ac creditam sibi substantiam, ex leuitate & infirmitate administrare se posse ratus, in miseriam peccati, & dæmonum seruitutem pede prolabitur, ibiq; aliquandiu conuersatus, tandem ad se reuersus, peccatum suum agnoscit, & postulata cum omni humilitate à patre cœlesti venia, ad maiorem, quam à qua exciderat: gratiam recipitur. Senior autem frater typum gerit eorum, qui cum diutius in mandatis domini vixerint, non agnoscut Dei beneficium, sed turgidi inde facti & elatiore, infirmiores quosque peccatores aspernantur, indignanturque à patre recipi: quomodo hoc capite Pharisæi & Scribæ indignantur, conuiuio peccatores cum Christo excipi. Vnde ait Lucas: Et murmurabant Pharisæi & scribæ dicentes: quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Ea propter tribus parabolis, scilicet de oue palabunda reperta, de drachma perdita inuenta, & de prodigo auerso ad meliorem frugem reuerso, ob cuius reuersionem tantopere pater exultat, & cū eo epulatur, ostendere vult Dominus non temerè se cum peccatoribus conuersari, vt scilicet illos lucretur: temerè autè ac sine causa ob id Pharisæos indignari, qui obliui Dei gratia, tantum sua merita iactant, dicentes: Ecce tot annis iam seruius tibi: &, nunquam mandatum tuum præteriuui: & fratris infirmitatem accusant, dicentem: sed postquã filius tuus hic, qui deuorauit substantiã suam

suam cum meretricibus, venit, &c. Hic mihi videtur esse simplicior sensus. At si quis velit per iuniorem fratrem gentilem populum intelligere, ab idololatria, quæ fornicatio passim appellatur, ad fidem conuersum, totam penem gentem Iudaicam, quæ Christo indignata est, & apostolis gentes recipientibus, potest id quidem, neque est quod interpretationem nostram de seniore fratre, per quem turgidos Pharisæos intelligo, quisquam damnet, non magis quam totam interpretationem Iudaicam, propter hæc verba, Tu semper mecum es. Quod facere videtur Caietanus, dum ait: Vnde hinc apparet, quod iste semper iustus perseverauit, alioqui non diceret: tu semper mecum es. Atqui si de gente Iudaica intelligimus, quo modo Chrysostomus, Augustinus, alijque doctores, tunc sensus est: Nunquam tibi gratia mea defuit, qui & olim prophetas, nouissimè autem & filium meum misi, per quem si voluisses stare mecum, semper poteras. Sinde eo intelligis, qui cum iustus aliquando perseverasset, tandem insolescere cepit, ac plus nimio meritis suis tribuere, sensus est: Tu semper mecum es, id est, hæcenus meâ gratia te diligente semper mecum fuisti, quem si agnoscere voluisses, non insolenter opera tua iactare, mecum semper fuisses.

CAPVT DECIMUMSEXTVM

Postremam partem penitentiae, scilicet satisfactionem, subdit, siue per penam damni sub parabola villici iniquitatis, siue per penam sensus sub diuite epulorem: ex quibus infert, eleemosynam potior partem esse satisfactionis.

Dicebat autem et ad discipulos suos: Homo quidam erat diues, qui habebat villicum, et hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona ipsius. Et vocauit illum, et ait illi: Quid hoc audio de te?

† Matth. 25. c. De accusatione. *quæ liter. 2.* **¶** redde rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se: Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem? Fodere non valeo, ro à villicatione, recipiat me in domos suas. Conuocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantum debes